

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

The Guardian

معمای یمن

ارتش یمن، هفته‌هاست که موشک‌ها و پهپادها را به سمت کشتی‌های تجاری و کشتی‌های دریایی و جنوب اسرائیل شلیک می‌کند. با افزایش خطر کشتیرانی از طریق تنگه‌باب‌المندب، بازارهای جهانی در وضعیت اضطرار قرار گرفته‌اند. تندرورها فشار بر دولت بایدن برای مقابله با ایران و حوثی‌های یمن را افزایش داده‌اند. طرفداران حمله به یمن معتقدند، این امر از یک جنگ بزرگتر جلوگیری می‌کند. اما اگر ایالات متحده بیش از حد پیش رود، ممکن است وارد جنگی شود که به شدت سعی دارد از آن اجتناب کند. وحشت از درگیری بین اسرائیل و غزه در حال حاضر به اندازه کافی بد است، اما یک آتش‌افروزی بزرگتر یک فاجعه برای ایالات متحده، اسرائیل و مردم در سراسر منطقه خواهد بود. یک جنگ گسترده‌تر می‌تواند شامل یمن، سوریه، لبنان، عراق، اسرائیل و خود ایران شود. زمانی که ایالات متحده برای تامین کمک‌های بیشتر به اوکراین و مدیریت تنش‌های فزاینده در شرق آسیا بر سر تایوان و دریای چین جنوبی تلاش می‌کند، تنش در خاورمیانه، آن هم در زمانی که امنیت جهانی در مخاطره است، به اندازه کافی وحشت‌آور است. اثرات منطقه‌ای و جهانی چنین جنگی اجتناب‌ناپذیر خواهد بود و می‌تواند چندین دهه ادامه داشته باشد و ایالات متحده را دوباره به درگیری‌های خاورمیانه‌ای در مقیاسی بزرگ و غیرقابل تحمل، مشغول کند. از زمان حمله حماس در ۷ اکتبر، از یک جنگ منطقه‌ای به شدت اجتناب شده است. ایران همواره از حماس حمایت مالی و سیاسی کرده است. نیروهای مورد حمایت ایران در عراق، سوریه و لبنان به اهداف آمریکا و اسرائیل حمله کرده‌اند. ایالات متحده و اسرائیل به نیروهای مورد حمایت ایران و حداقل در یک مورد به خود نیروهای ایرانی حمله کرده‌اند. خوشبختانه، این حملات سطح پایین به یک درگیری بزرگتر بین ایران، اسرائیل و ایالات متحده تبدیل نشده است. به نظر می‌رسد دو ناو هوایمبار آمریکایی که اکنون در سواحل اسرائیل ننگر انداخته‌اند، با هدف بازدارندگی در برابر حزب‌الله به منطقه اعزام شده‌اند. دولت بایدن در عین حال اسرائیل را از انجام عملیات تمام‌عیار در لبنان منع کرده است. اما در آن سوی مدیترانه، اقدامات حوثی‌ها خطر گسترش جنگ را بیشتر کرده است. در ماه نوامبر، آنها یک کشتی تجاری را توقیف کرده و خدمه را گروگان گرفتند. نیروی دریایی ایالات متحده ده‌ها فروند از موشک‌ها و پهپادهای یمنی‌ها را سرنگون کرده است، اما نمی‌توان انتظار داشت که هر چیزی را که یمنی‌ها شلیک می‌کنند را به‌طور نامحدود رهگیری کنند. برخی از تحلیلگران به آسیب احتمالی به اصل آزادی دریانوردی اشاره می‌کنند. اما نگران‌کننده‌تر، هزینه‌های اقتصادی فوری برای کشتیرانی جهانی و قیمت نفت است، به‌ویژه در زمانی که به نظر می‌رسد تورم کنترل شده است. پیش‌بینی میزان دقیق خسارات اقتصادی دشوار است، اما آسیب واقعی ممکن است رخ دهد و در صورت تغییر مسیر کشتی‌ها، میزان خسارت احتمالاً در طول زمان افزایش خواهد یافت. قبل از بحران، ۱۲ درصد تجارت جهانی و ۳۰ درصد حمل و نقل کانتینری از مسیر دریای سرخ انجام می‌شد. چالش یمنی‌ها گزینه‌های بسیار دشواری را بر دولت بایدن تحمیل کرده است. تندرورها در آمریکا که مدت‌هاست ایران را در تیررس خود قرار داده‌اند، از آمریکا خواسته‌اند تا به ایران ضربه سختی بزنند. این کارشناسان و مقامات سابق استدلال می‌کنند که نمایش قدرت آمریکا از تحریکات بیشتر ایران و نیروهای نیابتی آن جلوگیری می‌کند و به ثبات منطقه کمک می‌کند. جان بولتون، مشاور امنیت ملی سابق ترامپ، اخیراً بایدن را متهم کرد که «حتی حداقل بازدارندگی را ایجاد نکرده است» و خواستار حملات گسترده‌تر آمریکا از جمله حملات مستقیم به ایران شده است.

این کار یک قمار بزرگ خواهد بود. حملات گسترده‌تر ممکن است تهران را تحریک کند تا در تلاش برای حفاظت از منافع و اعتبار خود یا اعلام هشدار به ایالات متحده دست به حملاتی بزند. اگر ضدحمله ایران منجر به تلفات قابل توجه نیروهای ایالات متحده شود، واشنگتن فوراً تحت فشار قرار می‌گیرد تا تلافی کند. این همان مسیری است که به سوی یک جنگ منطقه‌ای گسترده‌تر ختم می‌شود و به شدت به منافع ملی ایالات متحده آسیب می‌رساند.

دیپلماسی

DIPLOMACY

نقشه‌راه انگلیسی‌ها

جان‌ستاندیش دریانورد بریتانیایی در کتاب ایران و خلیج فارس در این حوزه را منتشر کرده است

برگرفته از دفتر و مجموعه‌های منتشرشده معروف «روزنامه خلیج فارس، عمان و عربستان مرکزی» است که نویسنده در کمال تعجب به این اثر برجسته هیچ اشاره‌ای نکرده است و اسناد مورد استفاده را به لطف شخصی وزیر امور خارجه در زمینه دسترسی او به این اسناد نسبت داده است.

«روزنامه خلیج فارس، عمان و عربستان مرکزی» یک دانشنامه گردآوری شده توسط جان گوردون لوریمر است که به‌طور محرمانه و طبقه‌بندی شده و کمتر از صد نسخه توسط دولت بریتانیا در هند در سال ۱۹۰۸ منتشر شد و از سال ۱۹۱۵ و به‌عنوان کتاب راهنمای دیپلمات‌های بریتانیایی در شبه‌جزیره عربستان و ایران مورد استفاده قرار گرفت. این اثر در سال ۱۹۵۵ از طبقه‌بندی خارج شد و در دوره‌های پنجاه‌ساله مجلد و منتشر شد و به دلیل پوشش گسترده آن در زمینه تاریخ و جغرافیای منطقه مورد تحسین گسترده قرار گرفت و به‌عنوان «مهم‌ترین منبع اطلاعات تاریخی در ایران و عربستان سعودی» از قرن هفدهم تا اوایل قرن بیستم مورد استفاده قرار گرفت. این اثر یک سند ۵۰۰۰ صفحه‌ای است که به دو بخش تقسیم شده است؛ اولی، به شرح تاریخ منطقه و دومی، به جزئیات جغرافیای آن می‌پردازد. ابتدا قسمت جغرافیایی دانشنامه در سال ۱۹۰۸ تکمیل و منتشر شد و بخش تاریخ آن نیز در سال ۱۹۱۵ یک سال پس از مرگ لوریمر در یک حادثه تیراندازی تکمیل و منتشر شد. این اثر در ژانویه ۲۰۱۵ توسط کتابخانه دیجیتال قطر دیجیتالی شد و به‌صورت آنلاین در دسترس عموم قرار گرفت.

پنج فصل اضافی ابتدایی که در واقع پنج مقاله جدا از هم هستند، موضوعات نه‌چندان مرتبط این کتاب را پر می‌کنند. تمرکز بر جغرافیا، بررسی شواهد مربوط به زمان و مکان، دروازه‌های خزر در شمال شرقی مرز ایران و تأملی در کویر لوت ایران (کویر بزرگی که قلب مرده کشور را می‌سازد) و فصل «تأثیرات ایرانی بر هند مغولی» که استدلال می‌کند امپراطوری مغول تنها تا زمانی شکوفا بود که نفوذ ایرانیان و زبان فارسی قوی بود؛ چهار فصل نخست کتاب هستند. فصل چهارم به منابع بسیار قدیمی متکی است و برخی مواضع مشکوک را مطرح می‌کند. برای مثال ادعا می‌کند: «اسلام هندی خالی از اصالت و مفاهیم جدید است». مقاله پنجم با عنوان «شیعه و صوفی» ضعیف‌ترین مقاله است که به منابع فرعی منسوخ متکی است و پر است از اظهارات مشکوک مانند اینکه ایرانیان «از تباری کهن و غیرعرب‌اند و در زیر تیغه شمشیر به اسلام گرویدند.» (ص ۱۱۱). «انتقام ایران برای تحمیل اسلام و قرآن عربی تلاش برای استحاله کامل بیش دینی همه اقوام مسلمان با انتشار نحله عقیدتی صوفی‌گری و آفرینش بدنه‌ای از شعر عرفانی بود که تقریباً اندازه خود قرآن شناخته شده است.» (۱۱۶) همین جمله طولانی که دیدگاه‌های مغرضانه و تفسیری به شدت نادرست از صوفی‌گری را ارائه می‌دهد، در عین حال بیانگر میزان تبحر مترجم در انتقال همین مضمون کتاب نیز خواهد بود که نشان می‌دهد مترجم از ترجمه سلیس و دقیق این اثر هم ناتوان بوده است.

شبیوه نگار ش هوشیارانه نویسنده در بخش‌های تاریخ

قلمرو صوفی بزرگ و به قرن بیستم برسد، بنابراین نگاه به گذشته را به زمانه خودمان نزدیک می‌کنیم و در عین حال چشم‌اندازی از آن سرزمین بحث‌انگیز را فراهم می‌کنیم.» مترجم در مقدمه اثر آورده است: «ایران و خلیج فارس»، که نخستین بار در سال ۱۹۹۸ در انگلستان منتشر شد، به تعبیری مهم‌ترین اثر جان ف. ستاندیش است که خود قبل از انتشار آن وفات یافت. ستاندیش از اعضای انجمن سلطنتی جغرافیایی بریتانیا و از متخصصان مسائل ایران و خلیج فارس به‌شمار می‌رفت. کتاب حاضر جنبه‌های تاریخی، جغرافیایی و فرهنگی ایران را از قدیم‌ترین ایام مورد بحث قرار داده و با نزدیک ساختن این سه رشته بحث به یکدیگر، با تفصیل بیشتری به مسائل مربوط به قرون هجدهم و نوزدهم و سرانجام قرن بیستم می‌پردازد، و مسائل مرتبط با سیاست بریتانیا در خلیج فارس و دعوی متقابل ایران و بریتانیا را در آن آبراهه مهم بین‌المللی، عمدتاً با استناد به مآخذ رسمی بریتانیایی بررسی می‌کند. اهمیت این کتاب در شرح دعوی بریتانیا و نقطه‌نظرات آن دولت در مورد مسائل مورد اختلاف با ایران در این منطقه است و از این نظر و نیز آشنایی با پیش‌زمینه‌های سیاست‌های استعماری بریتانیا در این منطقه کتابی روشننگر و مفید است.»

در واقع برخلاف آنچه که مترجم در پیش‌گفتار خود نوشته است، جان ستاندیش نه‌تنها ایران‌شناس برجسته‌ای نیست، بلکه در میان شرق‌شناسان غربی نیز دارای شهرتی نیست و از اعضای برجسته انجمن سلطنتی جغرافیایی بریتانیا نیز محسوب نمی‌شود و عجیب است که مترجم اثر چنین مشخصاتی را برای نویسنده ذکر کرده است. هر چند خود مترجم نیز جز دو سه ترجمه با زمینه‌های متفاوت، اثر در خور توجهی ندارد و این ترجمه تنها اثر او در حوزه روابط بین‌الملل است. در واقع نویسنده، ستوان نیروی دریایی بریتانیا است که در سال ۱۹۹۱ درگذشت و مدت‌ها در خلیج فارس خدمت کرده و به این واسطه با تاریخ و جغرافیای منطقه آشنا شده است و طبیعتاً با سیاست‌های منطقه‌ای بریتانیا و اسناد و تاریخچه آن نیز آشنایی داشته است. در همین چارچوب نویسنده اگر چه آشنایی گسترده‌ای از خود با ادبیات سفر در ایران نشان می‌دهد اما ظاهراً فارسی بلد نیست و از منابع فارسی نیز هیچ استفاده‌ای نمی‌کند.

این اثر مجموعه‌ای متشکل از هشت مقاله است که بیشتر آنها اولین بار در دهه ۱۹۶۰ منتشر شده‌اند و برخلاف آنچه که در مقدمه اثر از سوی نویسنده آن ذکر شده، مورد بازبینی نیز قرار نگرفته‌اند و تناقض‌ها و مطالب به‌روزنشده‌ی فراوانی در اثر موجود است و تاریخ و محل دقیق انتشار آنها نیز در نسخه انگلیسی درج نشده است. جان ستاندیش در سال ۱۹۹۱ درگذشت و این اثر در سال ۱۹۹۸ از سوی انتشارات مارتنز در نیویورک منتشر شده است. با این حال می‌توان گفت دوسوم از کتاب که به بررسی سیاست بریتانیا در قبال ایران و خلیج فارس در قرن نوزدهم اختصاص دارد، آموزنده و دارای مطالب نوبی هستند و این نکته نیز بر این اساس است که نویسنده بر اسناد اصلی بریتانیا در هند تکیه کرده است. اما همین اسنادها هم

نویسنده، ستوان نیروی دریایی بریتانیا است که در سال ۱۹۹۱ درگذشت و مدت‌ها در خلیج فارس خدمت کرده و به این واسطه با تاریخ و جغرافیای منطقه آشنا شده است و طبیعتاً با سیاست‌های منطقه‌ای بریتانیا و اسناد و تاریخچه آن نیز آشنایی داشته است. در همین چارچوب نویسنده اگر چه آشنایی گسترده‌ای از خود با ادبیات سفر در ایران نشان می‌دهد اما ظاهراً فارسی بلد نیست و از منابع استفاده‌ای نمی‌کند

ایران و خلیج فارس
«ایران و خلیج فارس» عنوان مجموعه مقالاتی از جان ستاندیش است که با ترجمه عبدالرزاق‌الابرهزادی در سال ۱۳۸۳ توسط نشرنی منتشر شده است. این اثر قدیمی تنها از جهت اینکه از نگاه بریتانیایی به موضوع ایران و خلیج فارس می‌پردازد دارای اهمیت است و جدا از فصل ششم با عنوان بریتانیا و خلیج فارس که ۱۷۰ صفحه از این کتاب ۴۰۰ صفحه‌ای را تشکیل می‌دهد فصل «بحرین و ادعای ایران» نیز از سوی ایرانیان خواندنی است.

این اثر در پنج مقاله نخست بر تاریخ، جغرافیا و فرهنگ ایران گذری می‌کند و در دو مقاله پایانی به موضوع خلیج فارس می‌رسد و سیاست بریتانیا در خلیج فارس و مدعی ایران درباره بحرین را مورد بررسی قرار می‌دهد. ستاندیش بر این باور است: «ایران در طول زمان، دستخوش فرازونشیب‌های بسیاری بوده است. گاه متجاوز دولت‌های همسایه بوده است و در برخی دیگر لزوماً نقش دفاعی داشته است. زبان فرهنگی آن به‌عنوان فرانسوی‌های شرق توصیف شده است که اثر خود را بر زبان‌های دیگر، به‌ویژه اردو، بر جای گذاشته است. دین امروز ایران تقریباً به‌طور کامل شیعه است، که آن را از اکثریت جهان سنی اسلام جدا می‌کند. جغرافیای آن خشن است: یک حوضه بیابانی مرکزی عظیم که توسط کوه‌های بایر احاطه شده است، با سربسبزی رستگاری که در منطقه خزر یافت می‌شود. در این کتاب سعی شده است این سه رشته در کنار هم قرار گیرند و با بررسی تاریخی از زمان‌های اولیه آغاز شود، اما سپس با جزئیات بیشتر به قرن هجدهم و نوزدهم و نفوذ اروپا به

